

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w następującym składzie:

Przewodniczący: sędzia Alina Szymanowska

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2023 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko D. K.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powódkę

od wyroku zaocznego Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

z dnia 31 sierpnia 2023 r.

sygn. akt I C 945/23

oddala apelację.

Alina Szymanowska

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym w dniu 21 czerwca 2023 r. powód (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego D. K. kwoty 9 119,45 zł wraz z umownymi odsetkami za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 29 marca 2023 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu wg norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, na podstawie weksla z dnia 17 sierpnia 2021 r. wystawionego w związku z umową pożyczki nr (...) z dnia 17 sierpnia 2021 r.

Pozwany nie wniósł odpowiedzi na pozew i nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd Rejonowy w wyroku zaocznym z dnia 31 sierpnia 2023 r. oddalił powództwo.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły ustalenia faktyczne i rozważania prawne przytoczone w uzasadnieniu orzeczenia (k. 30 – 32 akt).

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. naruszenie art. 10 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe w zw. z art. 48 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe i art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, iż ciężar dowodu w niniejszej sprawie spoczywał na stronie powodowej w sytuacji, gdy powództwo zostało oparte na podstawie weksla in blanco a tym samym sprawa niniejsza nosiła charakter sprawy wekslowej powodując, iż obowiązek udowodnienia wad wypełnionego weksla, niezgodności z deklaracją wekslową czy też nieistnienia zobowiązania, bądź wykazania, iż zobowiązanie to nie opiewa na kwotę wskazaną w

treści weksla niezgodnie z zawartym przez strony porozumieniem obarcza stronę pozwaną a nie powodową, co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia powództwa.

2. naruszenie art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim poprzez jego nie zastosowanie co doprowadziło do odmowy zasądzenia przez Sąd I instancji całości kwot z tytułu pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego, podczas gdy koszty mieszczące się w limicie wprowadzonym przez ww. przepis wyłączone są spod możliwości badania, czy stosowe postanowienia stanowią niedozwolone klauzule umowne.

3. naruszenie art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim poprzez przyjęcie, że wysokość Prowizji zawartej w umowie pożyczki nr (...) wiążącej strony jest niedopuszczalna, podczas gdy łączna kwota powyższych kosztów wraz z opłatą przygotowawczą i prowizją pośrednika finansowego - nie przekracza limitu kosztów pozaodsetkowych zawartych w ustawie o kredycie konsumenckim w art. 36a ustawy.

4. naruszenie art. 385¹ § 1 i n. k.c. w zw. z art. 353¹ k.c., art. 5 k.c. poprzez błędne ich zastosowanie do stosowanych przez stronę powodową opłat w postaci prowizji i uznanie wskazanych wyżej opłat za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, a także stanowiące niedozwolone klauzule umowne co prowadzi do naruszenia interesów konsumenta, co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia powództwa.

5. naruszenie art. 385¹ § 1 i n. k.c. w zw. z art. 359 § 2¹ k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że powódka naliczając opłatę prowizyjną zmierzała do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych, co doprowadziło do oddalenia powództwa.

6. naruszenie art. 359 § 1 k.c. w zw. z pkt 1.2 umowy pożyczki poprzez przyjęcie, że powódce nie należą się odsetki umowne w pełnej wysokości, podczas gdy odsetki umowne wynikają z czynności prawnej tj. zawartej umowy pożyczki, która została wypowiedziana z winy strony pozwanej.

7. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, polegający na błędnym przyjęciu przy ocenie stanu faktycznego, że dowody przedłożone przez powódkę, a załączone do pozwu oraz pism procesowych powódki nie wykazują skutecznego wypowiedzenia umowy, co w konsekwencji skutkowało brakiem przyjęcia przez Sąd I instancji, że weksel został prawidłowo wypełniony i że w ogóle zaszły przesłanki do jego wypełnienia.

8. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że powódka nie miała możliwość wezwania pozwanego do zapłaty i w konsekwencji nie miała możliwości wypowiedzenia umowy gdyż nie było zadłużenia w wymaganej wysokości, co doprowadziło do uznania przez Sąd że wierzytelność wekslowa nie powstała i powództwo o zasądzenie sumy wekslowej było niezasadne.

9. naruszenie art. 3 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. oraz art. 101 ustawy z dnia 28.04.1936 r. - Prawo wekslowe poprzez nieuwzględnienie powództwa w całości w przypadku gdy powódka oparła swoje roszczenie na przedstawionym do zapłaty, prawidłowo wypełnionym i ważnym dokumencie wekslowym, a pozwany nie złożył skutecznie wniosków dowodowych przeciwko żądaniu pozwu, a tym samym nie wykazał, że żądanie pozwu jest niezasadne, co miało wpływ na rozstrzygnięcie i w konsekwencji doprowadziło do oddalenia powództwa.

Wobec powyższego apelujący wniósł o:

1. zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych za I instancję od całości żądania zgłoszonego w pozwie.

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Ewentualnie o: uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi I Instancji z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej.

Pozwany nie złożył odpowiedzi na apelację.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się bezzasadna.

Trzeba wskazać, że sprawa podlegała rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym i w związku z tym zgodnie art. 505¹³ § 2 k.p.c. jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji i przyjmuje je za własne. Na aprobatę zasługują również przytoczone przez Sąd I instancji rozważania prawne.

Odnosząc się do zarzutów naruszenia prawa procesowego w szczególności art. 3 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. trzeba wskazać, że zgłoszony w apelacji zarzut naruszenia prawa procesowego i błędu w ustaleniach faktycznych oparty na kwestionowaniu dokonanej przez sąd I instancji oceny dowodów nie zasługiwał na uwzględnienie.

W świetle ukształtowanej w praktyce i nauce wykładni normy art. 233 k.p.c. nie może oznaczać jej naruszenia jedynie to, iż określony dowód został oceniony niezgodnie z intencją skarżącego. Ocena dowodów należy bowiem do zasadniczych kompetencji sądu orzekającego i nawet sytuacja, w której z treści dowodu można wywieść wnioski inne, niż przyjęte przez Sąd, nie stanowi jeszcze o naruszeniu art. 233 § 1 k.p.c.

W orzecznictwie i literaturze wskazuje się, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że Sąd wywodząc wnioski faktyczne z przeprowadzonych dowodów, uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Za naruszające normę art. 233 § 1 k.p.c. uznać należy także dokonanie oceny niekompletnej (a więc newszechstronnej - pomijającej istotne dla poczynienia prawidłowych ustaleń fragmenty materiału procesowego).

Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. konieczne jest wskazanie przyczyn dyskwalifikujących rozumowanie sądu. W apelacji nie przedstawiono wyводу, który doprowadziłby do podważenia rozumowania sądu i poczynionych ustaleń a także wyprowadzonych na ich podstawie wniosków. Sąd I instancji w sposób bezstronny i racjonalny rozważył materiał dowodowy zaoferowany przez powoda jako całość, wysuwając w następstwie poczynionych ustaleń logiczne i prawidłowe wnioski.

Analiza podniesionych w apelacji zarzutów dotyczących naruszenia prawa procesowego w tym art. 233 k.p.c. prowadzi do wniosku, że w istocie nie odnoszą się one do ustaleń faktycznych, ale raczej stanowią próbę zakwestionowania poprawności przeprowadzonego przez sąd orzekający procesu subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod właściwe przepisy, co należy do sfery wykładni i stosowania prawa materialnego.

Niewątpliwie to na powodzie spoczywa ciężar wykazania zasadności powództwa. Powód oparł swoje roszczenie na wekslu, pozwany zaś nie wniósł odpowiedzi na pozew i nie zajął stanowiska w sprawie. Mimo to uprawnienie Sądu do oceny zasadności dochodzonego roszczenia w oparciu o stosunek podstawowy wynikało przede wszystkim z ciężącego na sądzie, w świetle przepisów prawa europejskiego, obowiązku zbadania postanowień umowy zawartej z konsumentem pod kątem jej potencjalnie nieuczciwego charakteru. Nadto strona powodowa uzasadniając dochodzone roszczenie w uzasadnieniu pozwu powołała się również na okoliczności powstania zobowiązania wekslowego, na dowód czego załączyła do pozwu dokument obejmujący umowę pożyczki i wypowiedzenie umowy pożyczki. Powód wskazał tym samym „stosunek podstawowy”, stanowiący niejako podstawę gospodarczą zobowiązania wekslowego.

Bezzasadne okazały się również podniesione w apelacji zarzuty naruszenie prawa materialnego normy art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. oraz art. 359 § 2¹ k.c. a także art. art. 36a ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim oraz art. 10 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe w zw. z art. 48 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe i art. 6 k.c. oraz art. 101 wskazanej ustawy.

Trzeba wskazać, że Sąd I instancji nie uznał postanowień umowy dotyczących prowizji za nieważne. Sąd uznał postanowienia przewidujące wynagrodzenie prowizyjne w wysokości 6349 zł za niedozwolone postanowienia umowy, które nie wiążą konsumenta. Ocena ta była możliwa. Wprawdzie, co podkreśla apelujący, pozwany zgodził się na warunki umowy, jednak postanowienia dotyczące pozadodatkowych kosztów kredytu nie zostały ustalone przez powoda z pozwanym w sposób indywidualny.

Analizując koszty umowy pożyczki Sąd stwierdził, iż ich wysokość jest rażąco wygórowana, a zatem kształtuje obowiązki pożyczkobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Wynagrodzenie prowizyjne w kwocie 6349 zł stanowi aż 90,7% wartości pożyczki, nadto zostało zastrzeżone obok odsetek umownych w wysokości 7,10% w skali roku i opłaty przygotowawczej w wysokości 340 zł. Można stwierdzić, że zastrzeżenie tak wysokiej prowizji za udzielenie pożyczki zmierza do obejścia przepisów regulujących wysokość odsetek maksymalnych. Odsetki stanowią wynagrodzenie za czas korzystania z kapitału, natomiast prowizja jest jednorazowym wynagrodzeniem za udzielenie kapitału, a zatem należałaby się niezależnie od czasu spłacenia pożyczki. Takie unormowanie niewątpliwie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta.

Można dojść do wniosku, że jedynym kryterium, jakim kierował się powód ustalając wysokość wynagrodzenia prowizyjnego było nieprzekroczenie limitów z art. 36a u.k.k., co jednak nie zmienia faktu, iż żądana kwota prowizji jest rażąco wygórowana i nieekwiwalentna w porównaniu z kosztami drugiej strony.

Sąd Okręgowy nie kwestionuje uprawnień wierzyciela jako pożyczkodawcy do pobierania od pozwanego, jako swojego klienta opłat prowizyjnych z tytułu udzielonej pożyczki, jednakże stoi na stanowisku, że opłaty takie winny być ustalone na rozsądnym poziomie i nie mogą godzić w interesy konsumenta. Należy w tym miejscu podkreślić, iż niezależnie od uregulowań ustawy o kredycie konsumenckim dotyczących maksymalnej wysokości kosztów pozaodsetkowych (art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim) koszty te nie mogą stanowić dodatkowego źródła zysku przedsiębiorcy. Powinny być kształtowane w sposób zgodny z rzeczywistym kosztem dokonywanych czynności, w związku z którymi pozostają. Z materiału dowodowego nie wynika aby wynagrodzenie prowizyjne pozostawało w jakimkolwiek związku z konkretnymi czynnościami poniesionymi w związku z realizacją umowy. Tym samym należy uznać, że jest oderwane od faktycznych kosztów poniesionych przez pożyczkodawcę, stanowiąc dodatkowe wynagrodzenie za korzystanie przez pozwaną z pożyczonego kapitału. W istocie zatem opłaty te nie stanowią kosztu pozaodsetkowego, ten bowiem powinien być związany, zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń, z określonymi kosztami poniesionymi przez pożyczkodawcę w związku z udzieleniem pożyczki bądź usługami świadczonymi na rzecz pożyczkobiorcy.

Co do zasady zatem, pobieranie prowizji przez przedsiębiorców, zajmujących się udzielaniem pożyczek w ramach prowadzonej działalności gospodarczej jest dopuszczalne, chociaż ograniczone, w szczególności właśnie przez przepis art. 36a u.k.k. Przepis ten ogranicza swobodę poprzez określenie górnej granicy sumy pozaodsetkowych kosztów kredytu, do których należy również zaliczyć prowizję za udzielenie pożyczki. Wspomniany przepis nie zapewnia dowolności w kształtowaniu wysokości tych opłat aż do wysokości opłat maksymalnych. Wysokość naliczanych opłat dodatkowych musi się mieścić w granicach ustawowych, a także być uzasadniona okolicznościami konkretnego przypadku. Okoliczność, że suma pozadodatkowych kosztów kredytu nie przekracza w przypadku konkretnej umowy granicy, zakreślonej przywołanymi przepisami prawa, nie zwalnia sądu z obowiązku rozważania, czy postanowienia umowne, nakładające na pożyczkobiorcę obowiązek ich uiszczenia oraz określające ich wysokość, nie mogą zostać uznane za klauzule abuzywne. Dopuszczalne jest zatem badanie postanowień umowy z punktu widzenia klauzul niedozwolonych, także w przypadku, gdy kwota prowizji mieści się w zakresie wyliczonym wzorem określonym w ustawie o kredycie konsumenckim.

Analiza zgromadzonego materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że pozwany nie miał rzeczywistego wpływu na treść postanowień umownych, w tym postanowienia o wynagrodzeniu prowizyjnym, ustalonym w umowie na kwotę 6349 zł. Sąd Okręgowy nie miał wątpliwości, że przedmiotowe postanowienie umowy nie obejmowało świadczenia głównego, zostało pozwanemu narzucone przez powoda i kształtowało prawa i obowiązki pozwanego jako konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, w związku z czym nie wiązały pozwanego.

Analizowane postanowienia umowy ukształtowały sytuację konsumenta w sposób naruszający równowagę obojga kontrahentów, z jednoczesnym uprzywilejowaniem strony powodowej jako podmiotu profesjonalnego, co powszechnie traktowane jest jako postępowanie naruszające dobre obyczaje w obrocie gospodarczym. W związku z tym należało je uznać za niedozwolone klauzule umowne.

Bezzasadny był jest również zarzut naruszenia art. 359 § 1 k.c. w zw. z punktem 1.2 umowy pożyczki. Wbrew twierdzeniom apelującego Sąd I instancji nie stwierdził, że powodowi co do zasady nie należą się odsetki umowne oraz odsetki za opóźnienie. Powództwo zostało oddalone albowiem powód dochodził roszczenia opartego na wekslu. Sąd mógł orzec wyłącznie o zasadności żądania opartego na wekslu. Roszczenie o zwrot pożyczki nie było przedmiotem procesu, więc nie ma przeszkód, aby było dochodzone w odrębnym postępowaniu.

W świetle powyższego słusznie Sąd I instancji stwierdził, iż kwotę pożyczki stanowiła kwota pomniejszona o wysokość prowizji wraz z odsetkami umownymi w wysokości 7,10% w skali roku. Nie można podzielić argumentacji, że sąd nie mógł rozliczyć rat pożyczki odejmując od nich wartość prowizji.

Uwzględniając harmonogram z pominięciem niedozwolonych klauzul umownych wskazanych przez Sąd, wysokość raty po podzieleniu na 36 miesięcy wynosiła 236,59 zł (tak: kalkulator odsetkowy gofin). Z uwagi na spłatę w kwocie 6495 zł, należało przyjąć że opóźnienie powstało dopiero w zapłacie części 28 raty, albowiem pozwany spłacił 27 rat i dodatkowe 107,07 zł na poczet 28 raty (wyliczeń tych pozwany nie kwestionował). Powód mógł wypowiedzieć umowę, gdy opóźnienie płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania.

Słuszne jest stanowisko, że wypowiedzenie umowy dokonane w dniu 27 lutego 2023 r. było przedwczesne i bezskuteczne. Nie można zatem stwierdzić aby cała kwota wynikająca z łączącej strony umowy pożyczki była wymagalna. Termin płatności ostatniej 36 raty upływa w dniu 27 sierpnia 2024 r.

W związku z powyższym należało uznać, że weksel został wypełniony nieprawidłowo, niezgodnie z deklaracją wekslową. Tylko bowiem w przypadku prawidłowego wypowiedzenia umowy i postawienia całej kwoty w stan wymagalności, powód miał prawo wypełnić weksel in blanco, zgodnie z punktem a) deklaracji wekslowej..

Wobec powyższego niezasadne okazały się podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego

Reasumując należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że postanowienia umowy pożyczki dotyczące pozaodsetkowych kosztów kredytu w szczególności prowizji są abuzywne, co oznacza, że strony nie są związane tymi postanowieniami od dnia zawarcia umowy.

Mając na uwadze powyższe, apelacja powoda podlegała oddaleniu jako bezzasadna na podstawie art. 385 k.p.c., o czym orzeczono w wyroku.

Alina Szymanowska